

СТРУКТУРА ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

2. Kolomiets, A.M. (2007). *Informatsiina kultura vchytelia pochatkovykh klasiv* [Informational culture of the primary school teacher]. Vinnytsia, 379 p. [in Ukrainian].
3. Malyshevskiy, O.V. (2009). *Propedevtyka informatsiinoi kultury uchniv osnovnoi shkoly* [The propedevtyka information culture of secondary school pupils]. Uman, 236 p. [in Ukrainian].
4. Matviienko, O.V. (2006). Informatsiina kultura osobystosti: osvithno-vykhovnyi kontekst [Information culture of the individual: educational context]. *Educational textbook*. Kyiv, 115 p. [in Ukrainian].
5. Onopchenko, O. (2014). Formuvannya informatsiinoi kultury uchniv pochatkovoi shkoly v umovakh informatsiinoho internet-seredovyscha [Formation of informational culture of elementary school pupils in the conditions of information internet-environment]. *Training and education of a gifted child: theory and practice: Collection of scientific articles*. Vol. 12. Kyiv, pp. 6–13. [in Ukrainian].
6. Prudnikova, O.V. (2015). *Informatsiina kultura: kontseptualni zasady ta svitohliadniy sens* [Information culture: conceptual foundations and ideological meaning]. Kharkiv, 351 p. [in Ukrainian].
8. Fadiieva, T.O. (2009). Informatychna kompetentnist vchytelia pochatkovykh klasiv [Informational competence of elementary school teacher]. *Scientific notes*. Vol. 68. Series: Mathematical Sciences. Kirovohrad, pp.102–108. [in Ukrainian].
9. Formuvannya informatsiinoi kultury uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Formation of informational culture of pupils of general educational institutions]. *Scientific and methodical recommendations. National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical library of Ukraine. Kyiv, 2005. 117 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.07.2019

УДК 377.3.046 (043.5)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.182235>

Наталія Самарук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вищої математики та комп'ютерних застосувань Хмельницького національного університету

СТРУКТУРА ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті розглянуто проблеми формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. Висвітлено різні підходи до визначення поняття “самоосвіта” та виділено етапи самоосвіти. З'ясовано сутність поняття “самоосвітня компетентність”. Виділено компоненти самоосвітньої компетентності: мотиваційний, організаційний, процесуальний, контрольо-рефлексивний. Виділено етапи формування самоосвітньої компетенції. Проаналізовано різні підходи до виділення педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню самоосвітньої компетентності.

Ключові слова: самоосвіта, самоосвітня компетентність, етапи, компоненти, педагогічні умови.

Літ. 12.

Nataliya Samaruk, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Higher Mathematics and Computer Applications Department Khmelnytskyi National University

STRUCTURE AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING THE SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS

The problems of formation of self-educational competence of future specialists in the article are considered. Different approaches to the definition of the concept “self-education” as a process of self-mastery of knowledge is highlighted. The stages of self-education, which passes personality throughout life, are highlighted. The essence of the concept “self-education competence of future specialists” is clarified. Different approaches to the definition of the concept “self-educational competence” are considered, which is interpreted as an integrative quality of personality, as ability and readiness for self-development. The structural units of self-educational competence are revealed: self-motivation – self-organization – self-control – self-improvement – self-development. The component composition of self-educational competence is highlighted. The components are: motivational (desire, installation for self-improvement), organizational (clear construction of self-educational activity), procedural (functionality of knowledge, skills, skills, independent improvement), control and reflexive (self-analysis and self-assessment, self-control and self-regulation, reflection). The process of formation of self-educational competence of future specialists is researched. The stages of formation of self-educational competence are as follows: the first (actualization of motives, search for necessity and meaning in self-education), the second (improvement of the experience of self-education), the third stage (understanding of the significance of self-education, which becomes an inalienable

attribute of a way of life). Different approaches to the selection of pedagogical conditions that contribute to the effective formation of self-educational competence are analyzed. Pedagogical conditions can be divided into groups of conditions: organizational, motivational, meaningful.

Keywords: self-education; self-educational competence; stages; components; pedagogical conditions.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших показників якості фахової підготовки сучасного випускника є рівень сформованості його здатності до неперервного професійного самовдосконалення шляхом самоосвіти [10]. Тому сьогодні в якості однієї із принципово нових стратегій підготовки майбутніх фахівців виступає орієнтація освіти на розвиток здатності вчитися протягом життя як основи безперервного навчання в контексті як особистого професійного, так і соціального життя. В умовах сучасного суспільства самоосвіта набуває особливої актуальності, оскільки орієнтує майбутнього фахівця на самостійний вибір творчого завдання, націлює на систематичний самоконтроль самоосвітньої діяльності, самооцінку своїх інтелектуальних і найбільш значущих для фахівця особистісних якостей, розвиває пізнавальний інтерес [10].

Таким чином, проблема розвитку самоосвітньої компетентності отримала сьогодні особливу актуальність. Проблема самоосвіти є досить актуальною у педагогічній теорії та практиці. Її досліджували у своїх працях В. Антипова, В. Андреев, А. Громцева, О. Гура, В. Радкевич. Особливостям організації самоосвіти студентів присвячено роботи А. Айзенберга, В. Бобрицької, В. Бураяка, Г. Серікова та ін. Проблема формування і розвитку самоосвітньої компетентності є предметом аналізу багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: О. Айзенберг, С. Архангельський, Н. Бухлова, Н. Воропай, Ю. Дмитрієв, А. Добридень, А. Громцева, Г. Гусєв, Л. Колесник, О. Копил, І. Малкін, П. Підкасистий, Б. Райський, О. Фоміна, О. Ястребцева та ін. Проте, не дивлячись на численні праці, не повністю дослідженою залишається проблема висвітлення структури та педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців.

Метою даної статті є визначення сутності та структури самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців, виявлення та обґрунтування педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності в процесі підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Наукові вітчизняні та зарубіжні педагогічні джерела містять декілька підходів щодо дослідження проблеми самоосвіти. У контексті педагогічної й соціальної психології самоосвіта розглядається як компонент самовдосконалення, саморозвитку і

самовиховання особистості [9]. Самоосвіта – це по-справжньому вільний і в той же час найбільш складний вид освітньої діяльності, оскільки пов'язаний з процедурами саморефлексії, самооцінки, самоідентифікації і виробленням умінь і навичок самостійно набувати актуальні знання і трансформувати їх у практичну діяльність [3]. Теорія неперервної освіти визначає самоосвіту як складову поєднувану частину освіти, стрижень цілісної системи, що забезпечує її неперервність, ефективність та результативність, і наступність протягом усього життя [9]. Самоосвіта розкривається як продовження загальної та професійної неперервної освіти і буде ефективною, коли є власна готовність майбутнього фахівця до самовдосконалення та мотиваційно-стимуляційної діяльності [10].

Самоосвіта особисті протягом її життя проходить декілька **етапів**. На *початковому етапі* (самоосвіта школярів) свого розвитку, як зазначає С. Суслонова, самоосвіта є ситуативною, стихійною, неусвідомленою активністю, яка виникає на основі рефлексу. Самоосвіта має нецілеспрямований, несистематичний характер і самим суб'єктом навчання нерідко не усвідомлюється й не контролюється [11].

На *другому етапі* (самоосвіта студентів) самоосвіта характеризується зовнішньою мотивацією, спонукається вимогою викладача або необхідністю практики професійної діяльності. У подальшому відбувається зростання суб'єктності, цілеспрямованості самоосвітньої активності, її самокерованості; вона набуває рис діяльності.

На *етапі самоосвітньої діяльності* (самоосвіта фахівців у різних сферах діяльності) процес пізнання стає повністю самостійним, в ньому присутні як самокерованість, так і внутрішня мотивація пізнавального процесу. Така самоосвітня діяльність також перебуває у процесі розвитку, показником, який характеризує перехід самоосвітньої діяльності від одного рівня до іншого, є мотивація [10].

Отже, як висновок, самоосвіта – це організована, самостійна, систематична, пізнавальна діяльність, спрямована на досягнення суспільно значущих освітніх цілей, задоволення пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів і підвищення професійної кваліфікації; будується зазвичай за зразком систематизованих форм навчання, але регулюється самим суб'єктом [10].

Для з'ясування сутності проблеми формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців було проаналізовано низку дефініцій різних авторів. Зокрема, російська вчена І. Зимня під самоосвітньою компетентністю розуміє здатність учитися впродовж життя, основу неперервного навчання в контексті як особистого професійного, так і соціального життя. До змісту цієї здатності особистості вчена відносить: потребу в саморозвитку; уміння вибудовувати персональну життєву стратегію; єдність інтелектуального розвитку з формуванням особистості, здатність долати протиріччя й невизначеності свого життєвого досвіду; здатність самостійно контролювати хід свого інтелектуального розвитку, досягати висот професійної майстерності та творчості; структурування знань, ситуативно-адекватна актуалізація знань; збільшення накопичених знань; адекватна оцінка досягнутих у саморозвитку результатів і постановка нових перспективних завдань [4].

Самоосвітня компетентність фахівця є невід'ємною частиною професійної діяльності та одночасно показником успішності професійно-особистісного розвитку [9]. На думку Н. Коваленко, самоосвітня компетентність особистості – це інтегрована якість особистості, яка ґрунтується на уміннях самоосвітньої діяльності та визначає готовність особистості до самоосвіти, самонавчання, самовдосконалення, самовибору, самореалізації впродовж життя при усвідомленні особистих та суспільних потреб. Це готовність та здатність особистості до самоосвітнього розвитку, самостійного творення себе [5]. Деяко схожої думки щодо визначення самоосвітньої компетентності і Р. Перкатий, який вважає, що це якість особистості, що характеризує її здатність до самостійно організованої пізнавальної діяльності, спрямованої на продовження власної освіти у професійному та загальнокультурному аспектах [9].

Деякі автори трактують самоосвітню компетентність, як цілісний діючий стан особистості студента, який базується на свідомому сприйнятті та вираженому інтересі до майбутньої професії і характеризується наявністю потреби, вміннями та навичками самостійно здобувати знання, управляти самостійною діяльністю із застосуванням інноваційних та інформаційних технологій на підставі інтеграції когнітивних, організаторських здібностей та вольових якостей майбутнього фахівця [6].

Самоосвітня компетентність розглядається сьогодні як важлива професійна якість. Для того щоб фахівець міг підтримувати високий рівень

своєї кваліфікації, він повинен бути учасником безперервної освіти. Тому перед ЗВО стоїть завдання створення необхідних умов і розробки ефективних засобів розвитку самоосвітньої компетентності студентів, необхідно, щоб потреба в самоосвіті перейшла в контекст проблем учня, його смислової сфери, стала основою розвитку особистісного досвіду студента [3].

Отже, на основі наведених дефініцій, можна визначити, що самоосвітня компетентність розглядається в двох ракурсах: як якість особистості та як готовність і здатність до саморозвитку. На основі аналізу поданих вище визначень було зроблено висновок, що *самоосвітня компетентність майбутнього фахівця* є готовністю і здатністю особистості здійснювати ефективну самостійно-пізнавальну творчу діяльність у межах певної професійно-ділової сфери, що досягається завдяки сформованості знань самонавчання та вмінь самоосвітньої діяльності [10].

Повноцінний розгляд поняття “самоосвітня компетентність” вимагає виявлення **структури** цієї компетентності. Зокрема, на думку авторів самоосвітня компетентність особистості передбачає наявність: 1) системи цінностей, усвідомлення важливості освіти у житті, особистісної відповідальності за власне життя; 2) системи знань про методи пізнання, інформаційний пошук; 3) уміння та прагнення використовувати їх у навчанні, для потреб власної самоосвіти; 4) активної позиції [5].

Структурними елементами самоосвітньої компетентності, на думку Ю. Пришупи, є: самомотивація – самоорганізація – самоконтроль – самовдосконалення – саморозвиток [10].

Самомотивація навчання передбачає вибір мотивів в умовах “боротьби” між ними з метою своєчасного та якісного виконання завдання викладача без позитивного підкріплення (стимулювання).

Самоорганізованість полягає в розвитку особистості, здатної самостійно здобувати й збагачувати свої знання, формувати загальнокультурні та професійні компетенції.

Самоконтроль – свідомо регуляція людиною власних станів, спонукань і дій на основі зіставлення їх з деякими суб'єктивними нормами і явищами.

Самовдосконалення – це процес підвищення рівня власної компетентності і конкурентоспроможності, розвитку значущих якостей особистості відповідно до вимог соціуму і особистої програми саморозвитку.

Саморозвиток є найважливішим шляхом

СТРУКТУРА ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

формування себе не тільки як професіонала, а, перш за все, як особистості. Це свідомий процес самовдосконалення з метою ефективної самореалізації на основі внутрішніх значущих прагнень і зовнішніх впливів [10].

Структуру самоосвітньої компетентності дослідник Р. Перкатий представляє як цілісний інтегративний конструкт, що містить компоненти:

- *мотиваційний* – характеризує відношення майбутніх фахівців до професійної діяльності;

- *когнітивний* – передбачає оволодіння знаннями щодо самоосвіти, а також готовність до безперервної самоосвіти протягом життя;

- *операційний* – характеризує оволодіння вміннями та навичками щодо організації та управління самоосвітою, застосування результатів самоосвітньої діяльності у ситуаціях, подібних до професійної діяльності;

- *рефлексивний* – включає здійснення оцінки та самооцінки дієвості курсантів на всіх етапах самоосвітнього процесу [9].

Дослідниця Н. Бухлова внутрішню структуру самоосвітньої компетентності бачить як поєднання таких компонентів:

- розуміння власних потреб на основі самоаналізу, самопізнання, самообліку сильних та слабких рис своєї діяльності;

- упорядкування власних знань, пошук зв'язків між ними, прогалин;

- вміння розробляти власну програму самоосвіти з урахуванням власних потреб та потреб суспільства;

- критичне ставлення до будь-якої отриманої інформації, вироблення власної позиції у процесі набуття знань;

- гнучкість застосування знань, умінь навичок в умовах швидких змін, пошук нестандартних рішень на основі самостійно здобутих знань;

- уміння розв'язувати професійні проблеми на основі самостійно здобутих знань;

- наявність інформаційної культури (уміння працювати з інформацією: відбирати, обробляти, зберігати і продуктивно використовувати інформацію);

- організація власних прийомів навчання;

- представлення, обґрунтування та захист отриманого у процесі самоосвіти результату;

- уміння співпрацювати з оточуючими людьми на основі діалогу, приймати рішення на основі співробітництва, толерантно ставитися до опозиційного погляду;

- уміння використовувати нові інформаційно-комунікаційні технології;

- сформованість установки на соціальну

відповідальність людини перед собою, суспільством, культурним середовищем;

- спрямованість на постійну саморозвиток, самозміну, уміння долати труднощі, невпевненість;

- адекватна оцінка значення здобутих знань у власній діяльності;

- відповідальність за організацію та планування самоосвіти;

- постійний самоаналіз і самоконтроль за самоосвітньою діяльністю; уміння коригувати, вдосконалювати результати самоосвіти [1, 4].

У роботі О. Щолок [12] авторкою були виокремлені такі компоненти самоосвітньої компетентності:

- *мотиваційно-ціннісний* передбачає активність, прагнення до самовдосконалення; усвідомлення самоосвіти як особистісно та суспільно значущої діяльності; внутрішню потребу в оновленні й збагаченні професійних знань; наявність ціннісних орієнтацій здійснення самоосвіти;

- *організаційний* – чітка побудова самоосвітньої діяльності, самокерування, раціональне планування й організація самостійної пізнавальної діяльності (проекування власних дій, регламентація часу, вибір форм, методів, джерел самоосвіти, створення оптимально сприятливих умов);

- *процесуально-інформаційний* – самокерування рухом від пізнавальної мети до результату засобами самостійно організованої пізнавальної діяльності; інформаційно-пошукові вміння (пошук, відбір потрібної інформації), здатність і готовність працювати з інформацією, інформаційними технологіями з метою власної самоосвіти, самореалізації;

- *контрольно-рефлексивний* – уміння здійснювати самоаналіз та самооцінку, самоконтроль та саморегуляцію, здатність до рефлексії, визначення напрямів удосконалення власної самоосвітньої діяльності [12].

На думку Ю. Пришули, в структурі процесу формування самоосвітньої компетентності варто виділити такі компоненти, як:

- *мотиваційно-ціннісний*, що відповідає за усвідомлення життєво значущої цінності самоосвіти, наявність ціннісних орієнтацій особистості на оволодіння сучасними знаннями, становлення інтересу до обраної професії;

- *організаційно-технологічний* – формування умінь планування, координації, самоуправління самостійної навчально-пізнавальної діяльності, передбачає регламентацію часу на виконання навчальних завдань; підбір інформаційних джерел, оптимальних форм самоосвіти;

- *практично-діяльнісний* компонент передбачає добір відповідних видів і прийомів самостійної

роботи (читання, спостереження, експеримент), визначається здатністю організувати майбутню діяльність, знання та дії, які необхідні для успішного здійснення самоосвітньої діяльності;

- *рефлексивно-аналітичний* компонент відображає оцінне ставлення того, хто навчається, до перебігу й результатів самоосвітньої діяльності [10].

На думку С. Осипенко перелічені складові можна згрупувати у два блоки: варіативний (формувальний) та інваріантний. У свою чергу, *варіативний* складається з п'яти взаємозалежних компонентів: потребнісно-мотиваційного, орієнтаційно-когнітивного, операційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінного та організаційно-вольового. *Інваріантний* блок передбачає наявність в учня нахилів до самостійної діяльності без необхідності безпосереднього контролю з боку викладача, а також наявність задатків до діяльності, знання, умінь та навички у якій він здобуває самостійно, нахилів, які проявляються у підвищеній чуттєвості, вибірковості, мобільності психічних процесів. Учень, який має талант у певній галузі знань чи діяльності, наприклад, у машинобудуванні, швидше та глибше її опанує самостійно, аніж учень, у якого такого таланту немає. Виокремлення інваріантного компонента детерміноване насамперед необхідністю показати, що у кожної людини є певні задатки, схильності до певних видів діяльності [8]. Як бачимо, автори при розгляді компонент самоосвітньої діяльності виділяють, в основному, мотиваційний, організаційний, процесуальний та контрольно-рефлексивний компоненти. Виділені в структурі процесу формування самоосвітньої компетентності компоненти досить умовні: вони тісно переплітаються між собою і поєднані у цілісний інтеграційний конструкт [10].

Для більш глибокого розуміння категорії "самоосвітня компетентність" постає необхідність висвітлення проблеми її формування. Формування самоосвітньої компетентності у студентів актуалізує проблему організації їх самостійної роботи, її вдосконалення й систематизацію. Багато фахівців процес формування самоосвітньої компетентності студентів вузу презентують як складний процес переростання самостійної роботи студента в самоосвіту. Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців формується на основі набуття досвіду самостійних спроб та досягнень у самоосвітній діяльності, вироблення власної індивідуальної системи навчання, переходу від копіювання зразків самоосвіти до вироблення власної моделі, включення самоосвіти в спосіб життя [9].

Процес формування самоосвітньої компетентності майбутніх економістів можна представити у вигляді окремих **етапів**. Основною метою *першого* етапу (адаптації) є актуалізація мотивів і пошук необхідності та смислу у самоосвіті, поява інтересу до самоосвіти як до нового ресурсу розвитку та конкурентоспроможності. *Другий* етап (накопичення досвіду) полягає в удосконаленні досвіду самоосвіти за рахунок ускладнення завдань, їх диференціації, різнопланового моделювання ситуацій. *Третій* етап (власне самоосвіта) передбачає становлення значущості самоосвіти, яка стає домінуючою, а також невід'ємним атрибутом способу життя [9].

Формування самоосвітньої компетентності залежить від спеціально створених **педагогічних умов**, що забезпечують ефективність цього процесу. Проаналізуємо підходи авторів до цього питання. Так Ю. Пришупа визначила такі організаційно-педагогічні умови, що сприяють ефективному формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників у процесі професійної підготовки, а саме:

- розвиток мотиваційно-ціннісних орієнтацій студентів до самоосвіти та самовдосконалення;
- розробку і використання комплексу тренінгових занять для майбутніх інженерів-будівельників на основі аксіологічного підходу;
- активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів технологіями проблемного навчання та засобами ІКТ;

- застосування різних форм самоосвіти і самовиховання майбутніх інженерів-будівельників у процесі аудиторної та позааудиторної роботи [10].

На думку дослідника Б. Вовка ефективними умовами формування самоосвітньої компетентності є: формування мотивації до самоосвіти; підвищення результативності організації самостійної роботи студентів; педагогічне стимулювання самоосвіти; застосування ІКТ у процесі формування зазначеної компетентності [2].

Дослідниця І. Мося виділяє такі педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників: цілеспрямований розвиток в учнів потреби в самоосвіті та самовдосконаленні; системно-послідовне формування "умінь навчатися" у майбутніх кваліфікованих робітників; створення сприятливого середовища для самоосвітньої діяльності [7]. На думку авторки, всі описані обставини можна певним чином диференціювати за способом впливу, виділивши наступні групи умов:

- *організаційні умови*, що справляють вплив на формування здатностей самоосвітньої

СТРУКТУРА ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

діяльності через організацію досліджуваного процесу (правильна організація самоосвіти і самовиховання; створення сприятливого середовища для самоосвітньої діяльності);

- *мотиваційні умови*, що стосуються мотивації самоосвітньої діяльності і полягають в цілеспрямованому розвитку в учнів потреби в самоосвіті та самовдосконаленні;

- *змістовні умови*, що містять інструментально-технологічні умови, що полягають в системно-послідовному формуванні “умінь навчатися” [7].

Висновок. Отже, на основі аналізу літератури виявлено, що самоосвітня компетентність – це складне поняття, що характеризується різноплановістю трактувань його змісту та виявлення компонентної структури. Висвітлена диференціація педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності сприяє розробці детальної методики їх реалізації в освітньому процесі ЗВО, технологізації формування цієї важливої інтегративної властивості особистості майбутнього фахівця [2].

Перспективи подальшого наукового пошуку вбачаємо у розробці моделі формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців та висвітленні методики її реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухлова Н. В. Сутнісний зміст поняття “Самоосвітня компетентність”. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 2008. № 1. С. 4.

2. Вовк Б. І. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ. *Вісник Черкаського університету*. Черкаси, 2016. № 18. С. 24–31.

3. Герасимова О. І. Самоосвітня компетентність студентів як складова професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Вісник психології і педагогіки*. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут людини. К, 2014. Вип.16. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7413/1/Sytnyk_O_VPP_16_14_FLMD_PI.pdf

4. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? (теоретико-методологический аспект). *Высшее образование сегодня*. 2006. № 4. С. 20–27.

5. Коваленко Н. В. Генезис поняття самоосвітньої компетентності учнів. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2008. Ч. 2. С. 67–76.

6. Маріна М., Тадеуш О. Сутність та структура самоосвітньої компетентності майбутніх учителів

фізики і математики. *Наукові записки КДПУ*. Серія: Педагогічні науки/ ред. кол.: В. В. Радул та ін. Кіровоград : КДПУ. Вип. 141, Ч. 1. 2015. С. 130–132. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-5/3609-sutnist-ta-struktura-samoosvitnoyi-kompetentnosti-maybutnikh-uchyteliv-fizyky-i-matematyky>

7. Мося І. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди”*. Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 28(1). С. 204–209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpdpu_2013_28_1_41

8. Осипенко С. М. Зміст та структура самоосвітньої компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2018. № 5. С. 18–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2018_5_6

9. Перкатий Р. Сутність, зміст та структура самоосвітньої компетентності майбутніх офіцерів національної поліції. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки. 2016. № 4. С. 183–193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadprcpn_2016_4_19

10. Пришупа Ю. Ю. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників у процесі професійної підготовки: дис. ... к.пед.наук: 13.00.04. Національний авіаційний університет. Київ, 2016. 227 с.

11. Суслонова С. А. Развитие самообразовательной деятельности студентов на основе формирования информационной компетенции специалиста XXI века. *Язык и межкультурная компетенция: сборник статей по материалам международной научно-практической конференции 28 – 29 марта 2007*. Петрозаводск, 2007. С. 176–180.

12. Щолок О. Б. Компетентність самоосвіти як педагогічна проблема. Матер. IV Міжн. наук.-практ. конф. 3-5 жовтня 2007 р., м. Луганськ. Частина 3. Луганськ: Альма-матер, 2007. С. 167–175.

REFERENCES

1. Bukhlova, N. V. (2008). Sutnisnyi zmist poniattia “Samoosvitnia kompetentnist” [Essential content of the concept “Self-education competence”]. *Scientific Treasury of Education of Donetsk Region*. No. 1. p. 4. [in Ukrainian].

2. Vovk, B. I. (2016). Pedahohichni umovy formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh

vykladachiv praktychnoho navchannia PTNZ [Pedagogical conditions of forming self-educational competence of intending technical schools engineer-teachers practical training]. *Bulletin of Cherkasy University*. Cherkasy. No. 18. pp. 24–31. [in Ukrainian].

3. Herasymova, O. I. (2014). Samoosvitnia kompetentnist studentiv yak skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly. *Visnyk psykholohii i pedahohiky* [Self-educational competence of students as a component of the professional competence of the future teacher of elementary school]. *Herald of Psychology and Pedagogy*. Pedagogical Institute of the Boris Grinchenko University of Kyiv, Institute of Human Rights. Kyiv. Vol.16. Available at: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7413/1/Sytnyk_O_VPP_16_14_FLMD_PI.pdf [in Ukrainian].

4. Zimnyaya, I. A. (2006). Kompetentnostnyiy podhod. Kakovo ego mesto v sisteme sovremennyih podhodov k problemam obrazovaniya? (teoretiko-metodologicheskii aspekt) [Competence approach. What is its place in the system of modern approaches to the problems of education? (theoretical and methodological aspect)]. *Higher education today*. No. 4. pp. 20–27. [in Russian].

5. Kovalenko, N. V. (2008). Henezys poniattia samoosvitnia kompetentnist uchniv [Genesis of the concept of self-educational competence of students]. *Pedagogical sciences: collection of scientific works*. Sumy: Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. Part 2. pp. 67–76. [in Ukrainian].

6. Marina, M. & Tadeush, O. (2015). Sutnist ta struktura samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv fizyky i matematyky [The degree and structure of self-educational competence of future teachers of physics and mathematics]. *Scientific notes Kirovograd State Pedagogical University*. Series: Pedagogical Sciences. Kirovograd. Vol. 141, Part 1. pp. 130–132. Available at: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-5/3609-sutnist-ta-struktura-samoosvitnoyi-kompetentnosti-maybutnikh-uchyteliv-fizyky-i-matematyky> [in Ukrainian]

7. Mosia, I. (2013). Pedahohichni umovy formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv [Pedagogical conditions for

the formation of self-educational competence of future skilled workers]. *Humanitarian Bulletin of the State Higher Educational Institution "Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after G.S. Skovoroda"*. Pedagogy. Psychology. Philosophy. Vol 28(1). pp. 204-209. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdp_u_2013_28_1_41 [in Ukrainian]

8. Osypenko, S. M. (2018). Zmist ta struktura samoosvitnoi kompetentnosti uchniv zakladiv profesiino-tekhnichnoi osvity [The content and structure of self-educational competence of students of vocational education institutions]. *ScienceRise. Pedagogical Education*. No. 5. pp. 18–22. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2018_5_6 [in Ukrainian].

9. Perkatyy, R. (2016). Sutnist, zmist ta struktura samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv natsionalnoi politsii [Content and structure of self-educational competence of officers of the National Police]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Series: Pedagogical Sciences. No. 4. pp. 183–193. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadpcpn_2016_4_19 [in Ukrainian].

10. Pryshupa, Y. Y. (2016). Formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-budivelnikiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [The formation of self-educational competence of future civil-engineers in the process of professional education]. *Candidate's thesis*. National aviation university. Kyiv, 227 p. [in Ukrainian].

11. Suslonova, S. A. (2007). Razvitie samoobrazovatelnoy deyatel'nosti studentov na osnove formirovaniya informatsionnoy kompetentsii spetsialista XXI veka [The development of self-education activities of students based on the formation of the information competence of the specialist of the XXI century]. *Language and intercultural competence: a collection of articles on the Proceedings of the International Scientific-Practical Conference*. 28-29.03.2007. Petrozavodsk. pp. 176–180. [in Russian].

12. Shcholok, O. B. (2007). Kompetentnist samoosvity yak pedahohichna problema [Competence of self-education as a pedagogical problem]. *Proceedings s of the IV International Scientific and Practical Conference*. 3-5 october 2007. Part 3. Lugansk, pp. 167–175. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.07.2019

